

УДК 004.2

PROSPECTS FOR INCREASING THE ECONOMIC POTENTIAL OF HEMP PRODUCTION IN UKRAINE**ПЕРСПЕКТИВИ НАРОЩУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ КОНОПЛЯРСТВА В УКРАЇНІ**

Korenivska L.V. / Коренівська Л.В.

postgraduate/ аспірант.

ORCID: 0000-0002-7356-0450

Sumy National Agrarian University, Sumy, Gerasim Kondratieva, 160, 40000

Сумський національний аграрний університет, Суми, Герасима Кондратьєва, 160, 40000

Анотація. Окреслено основні складові потенціалу виробництва продукції коноплярства в Україні. Проведено аналіз динаміки посівних площ, урожайності та валових зборів волокна та насіння технічних конопель, динаміки споживчих цін на продукцію коноплярства. Визначено роль Інституту луб'яних культур у створенні унікальних сортів технічних конопель, які вирощуються не лише в зонах Полісся, Лісостепу та Степу України, а й загалом у світі.

Ключові слова: виробники продукції коноплярства, площі, валові збори, урожайність та сорти технічних конопель, споживчі ціни.

Вступ. На думку провідних українських [1,2] та зарубіжних [3] вчених коноплярство є стратегічною галуззю суспільства в світовому масштабі. Це сировинний матеріал не лише для текстильної промисловості (одягу, канатів, шпагату, мотузок тощо), а й стратегічно важлива сировина, що використовується в багатьох сферах економіки [11], [12], [13], [14]: солома, треста, волокно – у виготовленні композитів, нетканих матеріалів, геотекстилю, що застосовуються в різних галузях виробництва; костра – в меблевій промисловості, у виготовленні паливних пелетів, композиційних матеріалів; конопляна олія – у фармацевтичній та харчовій промисловості, у виробництві косметики. Крім того, вирощування конопель успішно може замінити частину лісових насаджень для виробництва паперу, який має значно вищі показники щодо міцності та зносостійкості і набагато дешевше традиційного паперу з деревної целюлози. З одного гектара конопель можна отримати шість тон целюлози в рік, а це значно більше, ніж річний приріст одного гектара лісу. Деревина росте десятиліттями, а урожай конопель можна зібрати всього через 120 днів після посадки. Для вирощування лісу потрібні великі ділянки землі, конопля ж може рости практично скрізь [4].

У всьому світі переробляється 100% рослини конопель, а в Україні - лише 85%, решта викидається. Через недосконалість законодавства, українські виробники можуть працювати лише з насінням і волокном. Листя та суцвіття технічних конопель викидають, а в світі їх використовують у фармакології, косметології та харчовій промисловості.

Зростаючий попит на якісне волокно та насіння технічних конопель призведе до появи та розвитку в Україні, як передбачається, власної переробної промисловості [11], [12], [13], [14]. Це дасть можливість торгувати не тільки сировиною, але і готовими продуктами: волокном, целюлозними

біокомпозитами, текстилем і готовими виробами з нього. Український ринок конопляного волокна й виробів із нього не має такої ємності, проте саме на цьому інноваційному сегменті Україна може посісти тверді позиції.

Основний текст. Промислові коноплі – це культура сімейства луб’яних, що віднедавна повернулася на поля. Вона давно була відома нашим предкам, з якої вони виготовляли конопляний текстиль, проте коноплі були довгий час практично заборонені для вирощування в Україні у зв’язку з суттєвим вмістом тетрагідроканабінолу.

Значну роботу по відродженню галузі в Україні провели члени Асоціації «Українські технічні коноплі». 22 серпня 2012 р. була прийнята постанова № 800, в якій було дано визначення поняття «технічні коноплі» - це сорти які не мають наркоефекту, тобто вміст психоактивних речовин (тетрагідроканабіноїдів) не перевищує 0,08%. Крім того, за умови дотримання ліцензійних умов вирощування конопель, посіви не підлягають обов’язковій охороні [5].

Основними стимулами для відновлення виробництва стали відміна спеціальних дозволів на вирощування технічної коноплі та попит на зовнішніх ринках на насіння цієї культури. На законодавчому рівні в Україні дозволено використовувати коноплю тільки в промислових цілях [6].

Наразі виведено вісім сортів промислових конопель селекції Інституту луб’яних культур НААН, дозволених для вирощування в Україні: Глухівські 46, Глухівські 33, ЮСО-14, ЮСО-31, Золотоніські 11, Золотоніські15, Глера, Миколайчик. Усього науковцями установи створено більше 50 сортів цієї культури. Останніми роками коноплі висівають близько 30 українських господарств, з яких одні залишаються їх вирощувати, а інші відмовляються. У 2018 р. площі посівів промислових конопель на Україні не перевищували 1,3 тис. га, в 2019 році планувалися на рівні 1,5 тис. га, тоді як у 2016 р. вони були на рівні 3,5 тис. га. (рис.1).

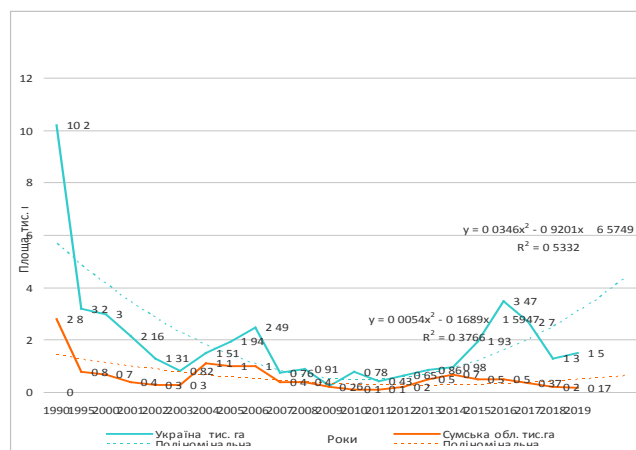

Рис.1. Динаміка посівних площ технічних конопель в Україні та Сумській області, тис. га.

Джерело: [8]

Дослідження показали, що побудована лінія тренду свідчить не про зростання, а подальше зниження площ посівів технічних конопель за існуючих

умов. Вже в 2018-2019 роках вона складала 1,5 тис. га. А цього не можна допустити для регіону з найбільш сприятливими кліматичними умовами для вирощування даної культури та наявністю потужної наукової бази. В сукупності ці фактори дають можливість постачати на світовий ринок конкурентоспроможний товар.

Історична ретроспектива розвитку галузі коноплярства показує, що Україна в складі Радянського Союзу сіяла більше 100 тис. га конопель, на її території було 35 заводів первинної переробки. Навіть якщо довести площі посівів в Україні до цих показників, український ринок в умовах запровадження поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі тільки за рахунок виробництва насіння і соломи буде приносити мільйони доларів тільки в держбюджет. Якщо ж взяти приклад заходу і дозволити вирощування коноплі для використання в терапевтичних цілях, то абсолютно легальний заробіток коноплярів буде в сотні разів більше. При цьому чимала частина цих коштів буде сплачено до бюджету у вигляді податків. Дослідження показують, що вирощування конопель в Україні має певну географічну розпорозеність, зумовлену, зрозуміло, природно-кліматичними умовами (рис.2).

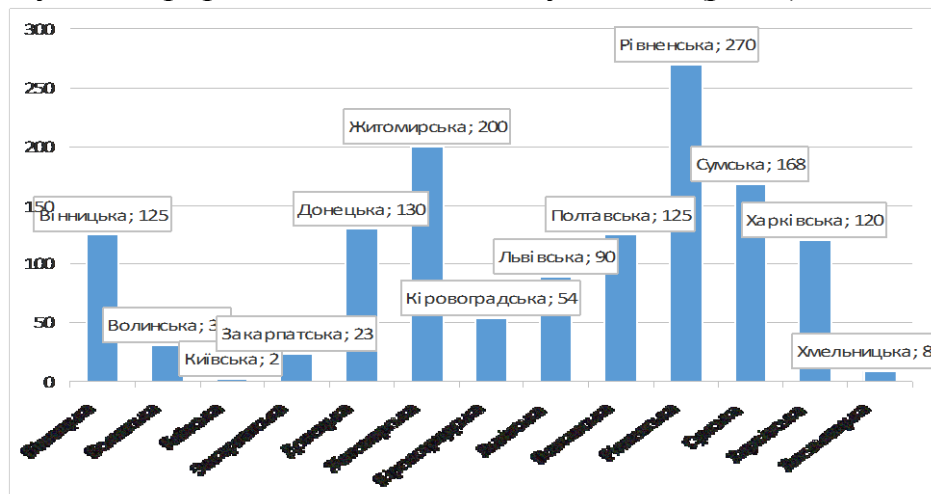

Рис. 2. Площі посівів технічних конопель в розрізі областей України за 2018 р., га

Джерело: Складено за даними Інституту луб'яних культур НААН України

Зазначимо, що велике значення для ефективного вирощування продукції коноплярства має використання високопродуктивного насіння. Інститут луб'яних культур НААН України, як оригінатор сортів конопель, вирощує до базове, базове та сертифіковане насіння. Насінницькі господарства розмножують сертифіковане насіння, яке пропонується для забезпечення виробничих посівів в Україні та за її межами (його імпортують країни ЄС та Китай). Інститутом луб'яних культур НААН України рекомендовано наступні сорти, оптимальні для вирощування в зонах: Полісся – Гляна, Глоба; Лісостепу – ЮСО 31, Золотоніські 15, Гляна, Глоба; Степу – Глоба.

Необхідно відмітити, що підприємства та установи розташовані в найбільш привабливих регіонах по вирощуванню технічних конопель: в Сумській, Житомирській, Полтавській, Рівненській та Вінницькій областях.

Саме в цих регіонах України історично склалися оптимальні умови для вирощування конопель, так як дана культура потребує значної кількості вологи.

У 2019 році в Україні вирощуванням конопель на насіння займалося 5 установ і підприємств (табл.1).

Таблиця 1

Основні виробники насіння конопель України, 2019 рік.

Сорт, № ліцензійної угоди	Дата закл.	Добазове насіння, т				Базове насіння, т			Сертифіковане насіння, т		
		РВ		РР		Супер.	Елітне	СН1	СН2	СНн	
		1 року	2 року	1 року	2 року						
Вінницька область											
ФГ "Кравець О.П."											
ЄДРПОУ: 36525390 АДРЕСА: 24615, Вінницька обл., Крижопільський р-н., с. Городівка, вул. Учительська, 26											
Загальна площа, га: Орендовані земельні ділянки, га											
Глесія, Додаткова угода до ліцен. угоди 16-15/л	14.12.2016							80	180		
Гляна, 16-15/л	14.12.2016							80	180		
ЮСО 31, 7-16/Л	04.05.2016				1,5	10	60	150	180		
Полтавська область											
ТОВ " Інститут органічного землеробства", ЄДРПОУ: 33189936 АДРЕСА: Полтавська обл., Глобинський р-н, м. Глобине, вул. космонавтів, 9											
Загальна площа, га: Орендовані земельні ділянки, га											
Глоба, власник					0,2	12					
Лара, власник					0,8	30					
Сумська область											
Інститут луб'яних культур Національної академії аграрних наук України											
ЄДРПОУ: 00497845 АДРЕСА: Сумська обл., м. Глухів, вул. Терещенків, 45											
Загальна площа, га: 1082,5 Орендовані земельні ділянки, га											
Глесія, власник							20		20		
Глухівські 51, власник							5		5		
Гляна, власник							20	10	20		
ЮСО 31, власник					0,1						
Інститут сільського господарства Північного Сходу НААН України											
ЄДРПОУ: 00724927 АДРЕСА: Сумська обл., Сумський р-н, с. Сад, вул. Паркова, 3											
Загальна площа, га: 287 Орендовані земельні ділянки, га											
Глесія, 02-17/Л	20.04.2017								20		
Житомирська область											
Приватно-орендне підприємство " Зоря"											
ЄДРПОУ: 03743552 АДРЕСА: 11545, Житомирська обл., Коростенський р-н, с. Стремигород, вул. Центральна, 29											
Загальна площа, га: Орендовані земельні ділянки, га											
Гляна, 02-18/Л	11.06.2018							30			

Джерело: [9]

Як ми уже зазначали, волокно технічних конопель є стратегічною сировиною для задоволення потреб людства у екологічних будівельних матеріалах, дешевому та якісному папері, екологічних промислових виробках, кручених виробках та технічних тканинах, текстилю і т. д.

Слід зауважити, що побудовані лінії тренду (рис.3) свідчать про зростання урожайності волокна до 9 ц/га, та стабільного підвищення урожайності насіння технічних конопель до 7,7 ц/га.

Так, якщо в 2010 році в Україні врожайність насіння складала 6,6 ц/га, то до 2016 року вона знизилася на 0,3 ц/га і вже становила 6,3 ц/га. Урожайність волокна відповідно складала 2,5 ц/га у 2010 році та 8,8 ц/га у 2014 році (рис.3).

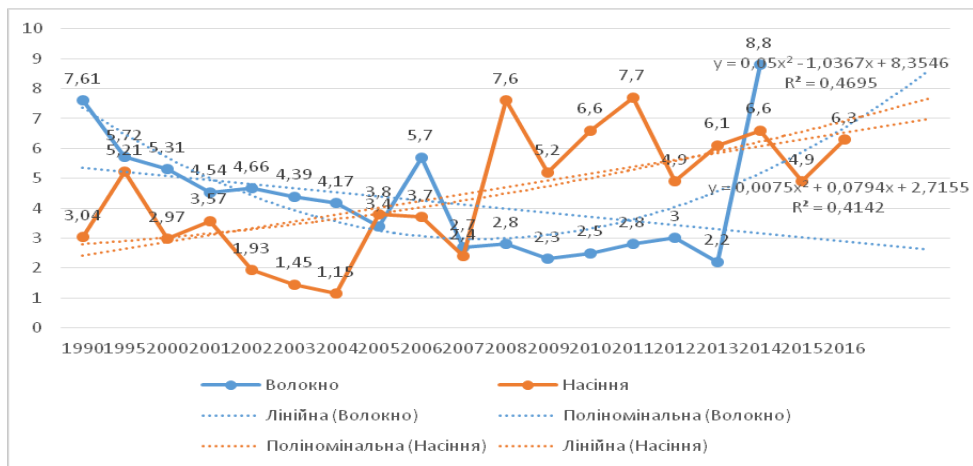

Рис. 3. Урожайність волокна та насіння технічних конопель в Україні, ц/га.

Джерело: [8]

На валовий збір волокна та насіння технічних конопель впливає весь комплекс факторів розвитку коноплярства: потужна наукова база, залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій, розвиток малого та середнього бізнесу, державні програми щодо підтримки та розвитку галузі коноплярства. На жаль, з вищеперерахованих факторів, Україна забезпечена на 100% лише потужною науковою базою. Але і цього фактору достатньо для того, щоб із року в рік збільшувати обсяги валових зборів насіння. Виконані дослідження свідчать про зростання валових зборів продукції виробництва коноплярства: насіння конопель – до 2,1 тис. т., волокна – до 3,9 тис. т. (рис.4).

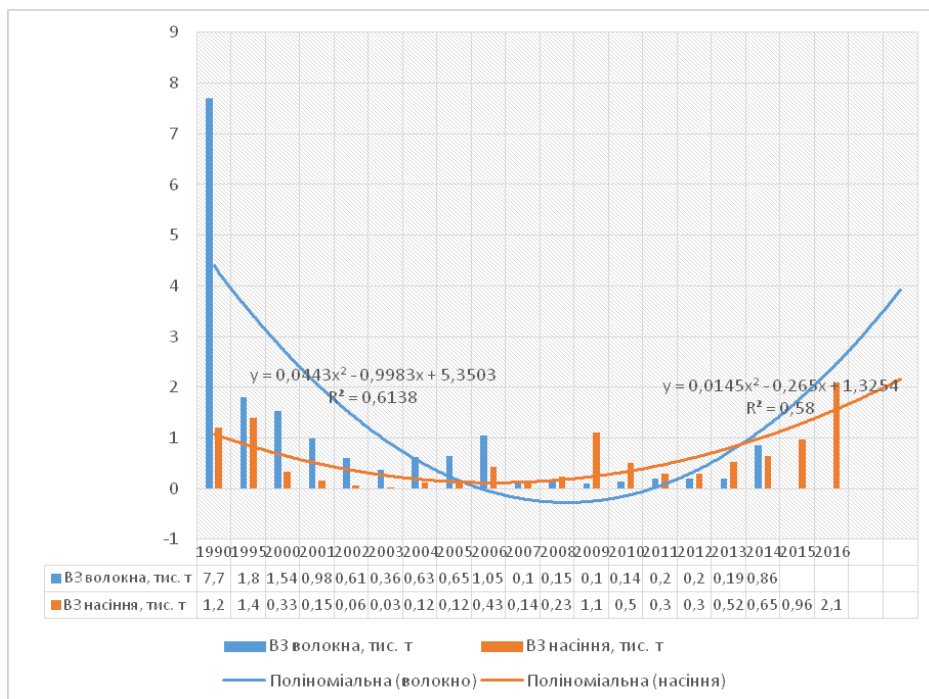

Рис. 4. Динаміка валових зборів волокна і насіння технічних конопель в Україні, тис. т.

Джерело: Складено за даними [8]

Конопляне насіння – це банк протеїнів з унікальною поживною цінністю. Вона єдина з природних олій містить у оптимальному (3:1) співвідношенні лінолеву та ліноленовану кислоти [7]. З насіння конопель одержують олію, яка широко використовується у продуктах харчування (олія салатна, маргарин, харчові добавки), технічних продуктах (фарби, лаки, друкарські фарби, паливо, розчинники, мастило, мастика для шліфовки, активоване вугілля), гігієнічних засобах (мило, шампунь, гель, косметика). Макуха з насіння конопель використовується на корм тваринам, для збагачення білками борошна та інші потреби [8].

Насіння технічних конопель в основному йде на експорт — до Європи, Близького Сходу, планується співпраця з Іраном. Кілька компаній працює за контрактами на Південну та Північну Америку, але цей ринок тільки відкривається для наших виробників. Інститут Луб'яних культур НААН України в 2019 році тісно співпрацює з підприємствами та організаціями Китайської Народної Республіки, США, Німеччини, Казахстану та Польщі.

Костра практично повністю переробляється на території України, лише маленькі експортні партії йдуть за кордон. Волокна в значній кількості постачаються до Європи як сировина для біокомпозитних матеріалів. Також багато довгого волокна купує Китай. І невелика кількість цієї продукції йде на внутрішній ринок для виготовлення текстильних виробів.

Необхідно відмітити, що на динаміку ціноутворення на ринку впливає зовнішній попит на продукцію та її собівартість і попит відповідної групи товарів (рис.5).

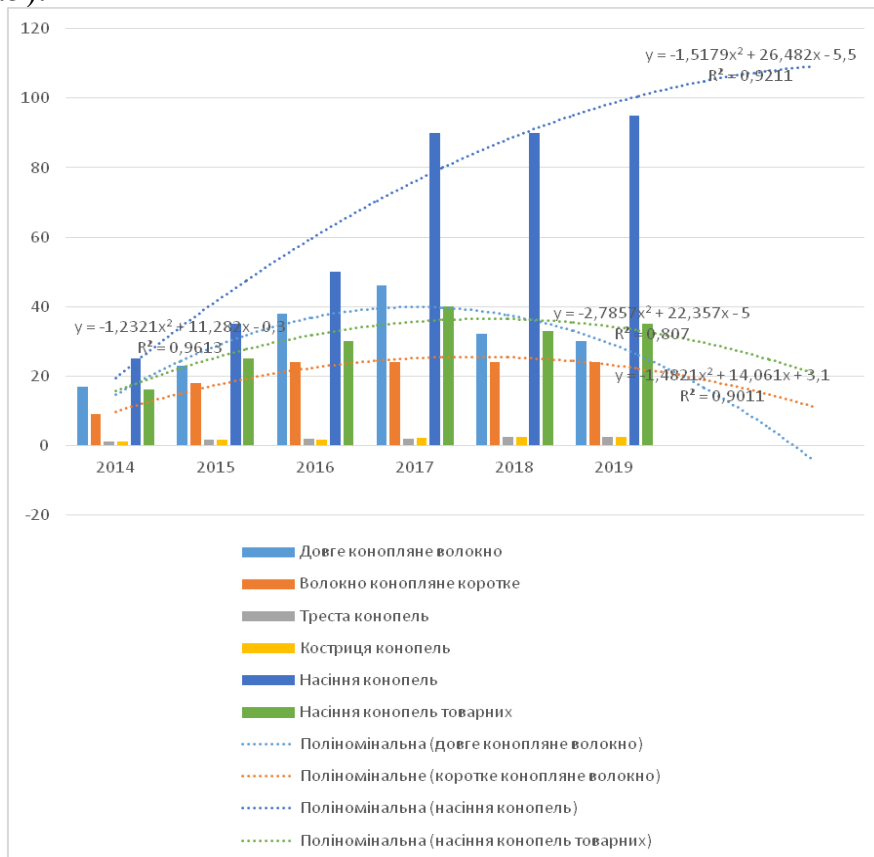

Рис. 5 Динаміка споживчих цін на продукцію коноплярства, тис. грн/т
 Джерело: Складено за даними Інституту луб'яних культур НААН України

Отримані результати свідчать про нестабільність споживчих цін на продукцію коноплярства. Це пов'язано, перш за все, з постійним підвищенням витрат на вирощування та переробку продукції та нестабільним ринком галузі коноплярства. Лінії тренду свідчать про зниження цін найближчим часом на такі види продукції як: довге та коротке конопляне волокно, насіння конопель товарних, і, навпаки, про стрімке зростання споживчої ціни на насіння конопель першої репродукції.

Вирішення комплексу проблем можливо тільки програмно-цільовим методом за активної державної, регіональної підтримки та цілеспрямованим інвестуванням.

Висновки. Таким чином приходимо до висновку, що Україна – це історична країна коноплярства з необмеженими можливостями щодо інтенсивного розвитку даної галузі. Зростаючий попит населення світу на продукцію коноплярства створює перспективний напрямок у виробництві даної продукції та забезпечує внутрішні та зовнішні ринки збуту. Орієнтація на перспективну нішеву культуру, заснованої на засадах часткової державної підтримки, забезпечить не тільки розвиток великих підприємств, а й успішний старт для розвитку малих і середніх фермерських господарств регіонів України, що призведе до стрімкого збільшення посівних площ. Розвиток первинної та глибинної переробки продукції коноплярства відкриє шлях до залучення інвестиційних надходжень, що забезпечить розвиток різних галузей економіки.

Але сьогодні існує ряд проблем, які заважають зайняти даній культурі гідне місце в структурі агропромислового комплексу України та світового ринку. Основними із них є наступні:

- неможливість проведення ефективного економічного аналізу і планування розвитку галузі коноплярства через відсутність статистичних даних в розрізі областей, підприємств щодо валових зборів волокна, насіння та їх урожайності починаючи з 2012 року. Дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

- відсутність вагомих для виробників програм державної підтримки галузі коноплярства;

- відсутність достатньої кількості переробних підприємств для сировинної бази галузі коноплярства;

- відсутність державних програм фінансування на вирощування та переробку продукції технічних конопель;

- в процесі розробки знаходиться низка підзаконних актів щодо спрощення ведення господарської діяльності суб'єктами господарювання, що займаються культивуванням та переробкою технічних конопель;

- на завершальній стадії знаходиться робота по розробці сучасної нормативно-правової бази, яка б давала змогу легалізувати діяльність з використання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у наукових та навчальних цілях.

Наскільки ефективною буде робота по розробці сучасної нормативно-правової бази покаже час, проте позитивним є хоча б той факт, що закладена в

2012 році державою тенденція на знищення адміністративних бар'єрів, що заважають розвитку національного коноплярства буде продовжена.

Література.

1. Примаков О.А., Маринченко І.Щ. Технічні коноплі – перспективи розвитку культури // Технічні культури: інноваційні напрями досліджень: матеріали наук.-практ. конф. молодих вчених (Глухів, 17-19 жовт. 2012 р.) / ДСЛК ІСГ Північного Сходу НААН. – Харків: ПП «Озеров», 2013. – С. 145-150.
2. Марченко Ж.Ю. Напрями використання коноплепродукції у світі. Луб'яні та технічні культури: (зб. Наук. праць). – Вип. 4(9). – Суми: Видавничий будинок «Еллада», 2015. – С. 159-166.
3. Carus M. The European Hemp Industry. Retrieved September 10, 2018 from. https://eiha.org/media/2017/12/17-03_European_Hemp_Industry.pdf
4. Конопля: оденет, обует, накормит и вылечит // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://aggeek.net/ru-blog/konoplya-odenet-obuet-nakormit>.
5. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету міністрів України №800 від 22 серпня 2012р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2012-п>.
6. Бойко Г., Тихосова А., Кутасов А. Технічні коноплі: перспективи розвитку ринку в Україні// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://tr.knteu.kiev.ua/files/2018/01\(25\)/11.pdf](http://tr.knteu.kiev.ua/files/2018/01(25)/11.pdf).
7. Anthony J. Saliba and Daniel L. E. Waters¹. Hemp seed for human consumption – consumer insights. Australian Industrial Hemp Conference, 27 February – 2 March 2018. Conference Proceedings. <https://www.agrifutures.com.au/wp-content/uploads/2018/06/18-017.pdf>
8. Жуплатова Л.М., Маринченко І.О., Мохер Ю.В., Примаков О.А. Льонарство та коноплярство: сучасний стан і перспективи розвитку. Інновації у льонарстві та коноплярстві – 2015: матеріали четвертої наук.- практик. конф., 11-13 лютого 2015 р. Вид. буд. «Еллада». Суми, 2016. С.3-10.
9. Маринченко І.О., Примаков О.А. Економічні аспекти виробництва конопель / Маринченко І.О., Примаков О.А. // Луб'яні та технічні культури: зб. наук. пр. – Суми. – 2015. - №4 (9). С.127-136.
10. Державний реєстр суб'єктів насінництва та розсадництва на 2019 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/node/2585>.
11. Толбатов А.В. Научное окружение современного человека: Экономика, Менеджмент, Медицина и фармацевтика, Химия, Биология, Сельское хозяйство, География и Геология : монография / [авт.кол. : Львович И.Я., Н.М.Орлов, Преображенский А.П., Толбатов А.В., Чопоров О.Н. и др.]. – Одесса: КУПРИЕНКО СВ, 2018 – 175 с.
12. Толбатов А.В. Инновационная наука, образование, производство и транспорт: Техника и технологии : монография / [авт.кол. : Верховлюк А.М., Иванова Т.Н., Копей Б.В., Толбатов В.А., Толбатов А.В. и др.]. – Одесса: КУПРИЕНКО СВ, 2018 – 223 с. : ил., табл. – (Серия «Инновационная наука, образование, производство и транспорт» ; №1). ISBN 978-617-7414-51-2.

13. Толбатов А.В. Научное окружение современного человека: техника, информатика, архитектура, медицина, сельское хозяйство. Книга 2. Часть 1 : серия монографий / [авт.кол. : Линда С.Н., Львович И.Я., Преображенский А.П., Толбатов В.А., Толбатов А.В. и др.]. – Одесса: КУПРИЕНКО СВ, 2019 – 199 с.

14. Толбатов А.В. Інноваційна наука, освіта, виробництво і транспорт: техніка і технології, інформатика, транспорт, архітектура: монографія / [авт.кол. : В.В.Лукін, І.Я.Львович, Г.В.Пачурін, В.А.Толбатов, А.В.Толбатов та ін.]. - Одеса: КУПРІЄНКО СВ, 2019 - 180 с. : ил., табл. - (Серія «Інноваційна наука, освіта, виробництво і транспорт»; №2). ISBN 978-617-7414-78-9.

References:

1. Primakov OA, Marinchenko I. Shch. Technical hemp - prospects for the development of culture // Technical crops: innovative directions of research: materials of scientific-practical. Conf. of Young Scientists (Hlukhiv, October 17-19, 2012) / NNSG DSLK of the North-East NAAS. - Kharkiv: PE "Ozerov", 2013. - P. 145-150.

2. Marchenko Zh.Yu. Areas of use of hemp production in the world. Bast and industrial crops: (Collected Works). - No. 4 (9). - Sumy: Ellada Publishing House, 2015. - P. 159-166.

3. Carus M. The European Hemp Industry. Retrieved September 10, 2018 from. https://eiha.org/media/2017/12/17-03_European_Hemp_Industry.pdf

4. Hemp: dress, shoe, feed and cure // [Electronic resource]. - Access mode: <https://aggeek.net/ru-blog/konoplya-odenet-obuet-nakormit>.

5. On amendments to some resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine # 800 dated August 22, 2012. // [Electronic resource]. - Access mode: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2012-p>.

6. Boyko G., Tikhosova A., Kutasov A. Technical Hemp: Prospects for Market Development in Ukraine // [Electronic resource]. - Access mode: [http://tr.knteu.kiev.ua/files/2018/01\(25\)/11.pdf](http://tr.knteu.kiev.ua/files/2018/01(25)/11.pdf).

7. Anthony J. Saliba and Daniel L. E. Waters¹. Hemp seed for human consumption - consumer insights. Australian Industrial Hemp Conference, 27 February - 2 March 2018 Conference Proceedings. <https://www.agrifutures.com.au/wp-content/uploads/2018/06/18-017.pdf>

8. Zhuplatova LM, Marinchenko IO, Moher YV, Primakov OA Flax and hemp production: current state and development prospects. Innovations in Flax and Hemp Production - 2015: Materials of the fourth science - Pract. Conf., February 11-13, 2015. bud. Hellas. Sumy, 2016. P.3-10.

9. Marinchenko IO, Primakov OA Economic aspects of hemp production / Marinchenko IO, Primakov OA // Bast and industrial crops: coll. Sciences. BC - Sumy. - 2015. - №4 (9). P.127-136.

10. State Register of Seed and Seedling Entities for 2019 // [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.minagro.gov.ua/node/2585>.

11. Tolbatov A.V. Nauchnoe okruzhenie sovremennogo cheloveka: Ekonomika, Menedzhment, Meditsina i farmatsevtika, Himiya, Biologiya, Selskoe hozyaystvo, Geografiya i Geologiya : monografiya / [avt.kol. : Lvovich I.Ya., N.M.Orlov, Preobrazhenskiy A.P., Tolbatov A.V., Choporov O.N. i dr.]. – Odessa: KUPRIENKO SV, 2018 – 175 s.

12. Tolbatov A.V. Innovatsionnaya nauka, obrazovanie, proizvodstvo i transport: Tehnika i tehnologii : monografiya / [avt.kol. : Verhovlyuk A.M., Ivanova T.N., Kopey B.V., Tolbatov V.A., Tolbatov A.V. i dr.]. – Odessa: KUPRIENKO SV, 2018 – 223 s. : ил., табл. – (Seriya «Innovatsionnaya nauka, obrazovanie, proizvodstvo i transport»; #1). ISBN 978-617-7414-51-2.

13. Tolbatov A.V. Nauchnoe okruzhenie sovremennogo cheloveka: tehnika, informatika, arhitektura, meditsina, selskoe hozyaystvo. Kniga 2. Chast 1 : seriya monografiy / [avt.kol. : Linda S.N., Lvovich I.Ya., Preobrazhenskiy A.P., Tolbatov V.A., Tolbatov A.V. i dr.]. – Odessa:

KUPRIENKO SV, 2019 – 199 s.

14. Tolbatov A.V. Innovacijna nauka, osvita, vy`robny`cztvo i transport: texnika i texnologiyi, informaty`ka, transport, arxitektura: monografiya / [avt.kol. : V.V.Lukin, I.Ya.L`vovy`ch, G.V.Pachurin, V.A.Tolbatov, A.V.Tolbatov ta in.]. - Odesa: KUPRIYENKO SV, 2019 - 180 s. : y`l., tabl. - (Seriya «Innovacijna nauka, osvita, vy`robny`cztvo i transport»; #2). ISBN 978-617-7414-78-9.

Abstract.

Hemp is a strategic sector of society globally. It is a raw material for textile, furniture, pharmaceutical, food, cosmetic and many other sectors of the country's economy. In addition, growing hemp can successfully replace some of the forest plantations for paper production, which has significantly higher strength and durability performance and is much cheaper than traditional pulp paper. Hemp is biologically compatible with all cultivated crops, it is practically unaffected by pests and diseases.

The main impetus for the resumption of production of hemp production in Ukraine was the abolition of special permits for the cultivation of industrial hemp and the demand in foreign markets for seeds and fiber of this crop. At the legislative level in Ukraine, it is allowed to use hemp only for industrial purposes. The Institute of bast crops of NAAS has created 8 varieties of industrial hemp, which are allowed for cultivation in Ukraine: Hlukhivskyi 46, Hlukhivskyi 33, YUSO-14, YUSO-31, Zolotoniski 11, Zolotoniski15, Hlera, Mykolaychuk. In total, more than 50 varieties of this culture have been created by the institution's scientists. But despite the strong scientific base, the area under cultivation of hemp initially tended to grow and amounted to 3.47 thousand hectares in 2016, then from 2017 they began to decline and in 2018-2019 they were maintained at 1.5 thousand. ha.

It should be noted that despite the reduction of acreage, the yield of fiber increased to 9 centners / ha, and the seeds of technical hemp to 7.7 centners / ha.

The gross collection of fiber and seeds of technical hemp is influenced by the whole complex of factors of development of hemp production: a powerful scientific base, attraction of internal and external investments, development of small and medium business, state programs for support and development of the field of hemp. Unfortunately, due to the above factors, Ukraine is fully equipped only with a powerful scientific base. But this factor is enough to increase the gross seed collection from year to year.

It should be noted that the dynamics of pricing in the market is influenced by external demand for the product and its cost and the demand of the corresponding group of goods. The results show that prices for long-term and short hemp fiber, hemp seeds, and, on the contrary, a rapid increase in the consumer price of first-generation hemp seeds are coming down in the near future.

The growing demand of the world population for hemp products creates a promising direction in the production of these products and provides internal and external markets. Focusing on a promising niche culture based on partial state support will ensure not only the development of large enterprises, but also a successful start for the development of small and medium-sized farms in the regions of Ukraine, which will lead to a rapid increase in acreage. The development of primary and deep processing of hemp production will open the way to attracting investment income, which will ensure the development of various sectors of the economy.

Key words: *producers of hemp products, areas, gross fees, yields and varieties of industrial hemp, consumer prices.*

Науковий керівник: д.е.н., проф. Михайлова Л.І.

Статья отправлена: 12.12.2019 г.

© Коренівська Л.В.